

WIADOMOŚCI
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
HYDROBIOLOGICZNEGO – Nr 26

Redagują: dr Eligiusz Pieczyński
i dr Jan Igor Rybak

10 lat Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego (1959–1969)

10 lat istnienia towarzystwa naukowego to na pewno okres niedługi, jeśli jako podstawę porównania wziąć szacowne towarzystwa krajowe i zagraniczne istniejące kilkadziesiąt, a nieraz i ponad 100 lat. Jest to jednak okres wystarczający, aby zastanowić się nad dorobkiem i ocenić celowość istnienia i działalności naszego Towarzystwa. Jest to chyba tym bardziej wskazane, że obok masowej i żywiłowej akcji szerokich rzesz hydrobiologów polskich, najpierw na rzecz stworzenia Towarzystwa, a potem ofiarnej pracy w jego ramach, czasem służyła się wątpliwość, czy starczy czasu na pracę w jeszcze jednym towarzystwie i czy jego działalność nie będzie pokrywała się z innymi. Jak możemy stwierdzić po 10 latach, wątpliwości te i obawy były płonne. Towarzystwo pracowało aktywnie, a jego akcje cieszyły się z reguły dużym zainteresowaniem i frekwencją. Do najistotniejszych osiągnięć Towarzystwa Hydrobiologicznego należy zaliczyć: 1) stymulację badań oraz kontaktów naukowych i 2) szerszą informację o wydarzeniach naukowych w kraju i za granicą.

Punkt pierwszy, stymulację badań i kontaktów trudno jest mierzyć w liczbach bezwzględnych czy procentach. Jeśli się jednak spojrzy na działalność Towarzystwa w tym zakresie, jej efektywność nie ulega wątpliwości. Zorganizowaliśmy w tym czasie 3 Zjazdy Hydrobiologów: V w Gdańsku (1961 r.), jeszcze wspólnie z Komitetem Hydrobiologicznym, VI w Olsztynie (1964 r.) i VII w Świnoujściu (1967 r.), oraz 4 sympozja ogólnokrajowe: 1) o dynamice wód w jeziorach (Mikołajki, 1962 r.), 2) o zarastaniu wód (Poznań, 1963 r.), 3) o produktywności ekosystemów wodnych (Warszawa, 1963 r.), 4) o biologii i ekologii owadów wodnych (Zegrzynek, 1967 r.). Na szczególne wyróżnienie zasługuje sympozjum o produktywności ekosystemów wodnych, które spopularyzowało ideę produktywności w kraju, zanim jeszcze powstał Polski Komitet Międzynarodowego Programu Biologicznego. Warto również wyróżnić sympozjum o biologii i ekologii owadów wodnych, zorganizowane wspólnie z Polskim Towarzystwem Entomologicznym; umożliwiło ono wymianę poglądów i informacji pracownikom o nieco innych kierunkach i przygotowaniu badawczym.

Osobną kartę w pracy PTH stanowi duży i ofiarny wkład naszych członków w przygotowanie i organizację XVI Międzynarodowego Kongresu Limnologów w Polsce w 1965 r. Wysiłek włożony w organizację Kongresu i odpowiednie zaprezentowanie naszych osiągnięć w czasie jego trwania ciągle jeszcze owocują w po-

staci ogromnej intensyfikacji kontaktów z hydrobiologią zagraniczną i wzrostu autorytetu hydrobiologii polskiej na świecie.

Oprócz wymienionych imprez o charakterze ogólnokrajowym bądź nawet międzynarodowym, trudno nie docenić bieżącej pracy Oddziałów, głównie zebrań referatowych, umożliwiających spotkanie, wymianę myśli i konsultacje pracowników z różnych placówek badawczych. Poza tym weszło już w zwyczaj wzajemne zawiadamianie się Oddziałów o organizowanych zebraniach, co przynosi efekty w postaci szybkiego informowania się o aktualnej tematyce poszczególnych ośrodków oraz w postaci zapraszania referentów do innych miast. Możemy się już poszczycić liczbą kilkuset referatów naukowych, w tym pewną liczbą referatów naukowców zagranicznych, wygłoszonych i przedyskutowanych na zebraniach Oddziałów Towarzystwa. Stymulacji badań i kontaktów naukowych sprzyjały również organizowane przez Oddziały PTH wycieczki: zwiedzanie poszczególnych ośrodków i placówek, jak również zbiorników wodnych.

Niewątpliwie istotnym aspektem działalności PTH jest przyznawanie nagród za publikowane prace naukowe (co 3 lata, w czasie Zjazdów Hydrobiologów, począwszy od V Zjazdu w 1964 r.) oraz za prace magisterskie w zakresie szeroko pojętej hydrobiologii (corocznie, począwszy od 1966 r.).

Tyle w wielkim skrócie można by powiedzieć o osiągnięciach Towarzystwa w zakresie stymulacji badań i kontaktów naukowych. Jeśli chodzi o punkt drugi, informację w zakresie życia naukowego w kraju i za granicą, jest on oczywiście w znacznej mierze realizowany przez omówione już zjazdy, sympozja i zebrania referatowe. Poza tym jednak rolę tę spełnia nasza działalność wydawnicza. Jest ona wprawdzie dość skromna ilościowo, jednakże mimo to skutecznie wypełnia istniejącą do niedawna lukę. Informacje na użytek krajowy rozpoczęliśmy wydaniem tomiku „Powstanie Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego oraz jego działalność w latach 1960—1961”. Za bardzo istotne osiągnięcie należy uznać wydawane systematycznie, począwszy od 1963 r., „Wiadomości Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego”. To bardzo skromne objętościowo wydawnictwo ma tę podstawową zaletę, że koncentruje wszystkie ważniejsze informacje o życiu naukowym w zakresie hydrobiologii w kraju i za granicą. Zespół redakcyjny „Wiadomości” dba o to, aby nie pominąć żadnych ważniejszych wydarzeń hydrobiologicznych w kraju i na świecie. Na treść „Wiadomości” składają się głównie sprawozdania i informacje o zjazdach i sympozjach, o działalności placówek hydrobiologicznych, czy wreszcie sprawozdania z działalności PTH. Fakt, że „Wiadomości” ukazują się jako integralna część „Ekologii Polskiej Serii B”, umożliwia zapoznanie się z życiem naukowym w zakresie hydrobiologii szerszej rzeszy ekologów, co w świetle dzisiejszej niekorzystnej tendencji do izolacji poszczególnych, nawet blisko spokrewnionych dyscyplin i postępującej specjalizacji, wydaje się istotne. Należy też wymienić wydany w okresie Kongresu Limnologów w Polsce wykaz placówek (z charakterystyką ich organizacji i problematyki) oraz pracowników naukowych w dziedzinie hydrobiologii. Publikacja ta została rozdana uczestnikom Kongresu, a następnie rozesłana do wielu placówek hydrobiologicznych na całym świecie, dostarczając informacji o hydrobiologii w Polsce.

Wyżej omówione fakty z 10-letnich dziejów Towarzystwa świadczą o tym, że jego powołanie było potrzebne, a działalność może niebłyskotliwa, ale systematyczna i owocna.

O tym, że działalność ta jest potrzebna i doceniana świadczy także rozwój ilościowy Towarzystwa: 1959 r. — 57 członków-założycieli z całej Polski, zgrupowanych przy Zarządzie Głównym; 1960 r. — powołanie Kół w Krakowie i Olsztynie, z pozostawieniem pozostałych członków przy Zarządzie Głównym; 1961 r. — powołanie Oddziałów w Krakowie, Olsztynie i Warszawie; 1962 r. — wzrost liczby

członków do 197; 1963 r. — 252 członków, powstanie nowego Oddziału w Poznaniu; 1964 r. — 342 członków, powołanie Oddziałów w Białymstoku i Wrocławiu; 1965 r. — 400 członków, powstanie Oddziału Morskiego w Gdyni. Obecnie, po weryfikacji, Towarzystwo liczy 364 członków.

Od 1966 r. Towarzystwo nasze należy do Societas Internationalis Limnologiae jako członek zbiorowy.

Nie sposób wymienić wszystkich, którzy przyczynili się do rozwoju i aktywnej działalności Towarzystwa, toteż wymienię tylko szczególnie zasłużonych. Obok prof. dr M. Gieysztor, którego wytrwałość i entuzjazm doprowadziły do powstania PTH, oraz prof. dr M. Boguckiego, naszego pierwszego członka honorowego i dobrego ducha Towarzystwa, duże zasługi dla rozwoju Towarzystwa położyli również prof. dr P. Olszewski i doc. dr Z. Mikulski, pełniący funkcje prezesa i wiceprezesa od 1961 r.

Z. Kajak